

MATEMATİK ÖĞRETMENİ ADAYLARININ OKUL DENEYİMİ UYGULAMALARINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

Doç. Dr. Kürşat Yenilmez
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi
Eğitim Fakültesi
kyenilmez@ogu.edu.tr

Ayla Ata
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi
Eğitim Fakültesi
aata@ogu.edu.tr

Özet

Bu araştırmanın amacı ortaöğretim matematik öğretmeni adaylarının Okul Deneyimi dersi kapsamında yapılan çalışmalar konusundaki düşüncelerini belirlemektir. Araştırmada nitel bir araştırma modeli olan durum çalışması kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu bir devlet üniversitesinde Ortaöğretim Fen-Matematik Alanlar Eğitimi Anabilim Dalı'nda tezsiz yüksek lisans programında öğrenim gören 74 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Verilerin toplanması aşamasında öğretmen adaylarına "Okul Deneyimi dersi kapsamında 12 hafta boyunca yaptığınız çalışmalara yönelik görüşleriniz nelerdir?" şeklinde açık uçlu bir soru yöneltilmiş ve adaylardan görüşlerini belirtmeleri istenmiştir. Verilerin analizinde içerik analizinden yararlanılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgular, Okul Deneyimi dersine, öğretmenlik mesleğine, etkinliklere ve uygulamanın yapıldığı kuruma ilişkin görüşler ve Okul Deneyimi uygulamalarında karşılaşılan zorluklar şeklinde kategorilere ayrılarak sınıflandırılmıştır. Araştırmanın sonucunda, öğretmen adaylarının Okul Deneyimi dersinin önemine ve gerekliliğine olan inançlarının yüksek düzeyde olduğu ve ders kapsamında yürütülen etkinliklerin amaca hizmet edecek nitelikte olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Okul deneyimi, öğretmen adayı, matematik eğitimi.

PRESERVICE MATHEMATICS TEACHERS' VIEWS ABOUT THE SCHOOL EXPERIENCE COURSE APPLICATIONS

Abstract

The purpose of this study was to determine preservice secondary mathematics teachers' views about the studies in the School Experience course. Case study was used in this qualitative study. The working group of the study consists of 74 preservice secondary mathematics teachers which are enrolled to non-thesis master's program in a government university. The data was collected with an open-ended question: "What are your views about the studies in the School Experience course?". In order to analyze the obtained data content analysis was used. The findings from the research was classified as 'views about the School Experience course', 'views about the teaching profession', 'views about the activities', 'views about the teaching practice school and 'difficulties in the course'. According to the results of the study; preservice teachers' beliefs about the importance and necessity of the School Experience course was high level and activities are adequate for lesson's purpose.

Key Words: School experience, preservice teachers, mathematics education.

GİRİŞ

Türk eğitim tarihinde geçmişten günümüze kadar öğretmen yetiştirme ile ilgili pek çok yaklaşım belirlenmiş ve farklı uygulamalara gidilmiştir (Akyüz, 2003). Ancak öğretmen yetiştirme uygulamalarında iç tutarlılığa sahip bir politika ve eğitim felsefesinin tutturulamadığı, bu uygulamaların çoğu zaman kendisinden istenileni veremediği gözlenmiştir (Yapıcı ve Yapıcı, 2004).

Öğretmen yetiştirme politikalarımızda 1996 yılına kadar toplumun gereksinimi olan ve öğretmenden toplumun gelişmişlik düzeyine yönelik beklentilerine uygun “her şeyi bilen öğretmen”i yetiştirme amaçlanmaktaydı. Öğretmen yetiştirme kurumlarında uygulanmakta olan programlarda yer alan dersler de bu nitelikteki öğretmenleri yetiştirmeyi amaçlar bir durumdaydı (Üstüner, 2004). Bu dönemde fen- edebiyat fakültesi öğrencileri de lisans öğrenimleri sırasında öğretmenlik sertifikası programına katılarak öğretmenlik hakkında sahip olabiliyorlardı (Kartal, 2011).

Yüksek Öğretim Kurulu, 1982 yılında düzenlenen XI. Millî Eğitim Şûrası kararlarını da dikkate alarak pedagojik formasyon programını belirlemiştir (19.11.1982). Pedagojik formasyon programına ilişkin düzenlemenin ardından üç yıl geçmeden Millî Eğitim Bakanlığı, YÖK’e yazmış olduğu bir yazıyla (MEB, 22.08.1985), öğretmenlik formasyonu programının yeniden gözden geçirilmesine ihtiyaç duyulduğunu belirtmiştir. Bu yazı üzerine YÖK, söz konusu programı gözden geçirerek yeni bir düzenlemeye gitmiştir (27.09.1985). Belirtilen tarihlere uygulamaya konan pedagojik formasyon programları karşılaştırmalı olarak Tablo1’de gösterilmiştir.

Tablo1: Pedagojik Formasyon Programları

Dersin adı	19 Kasım 1982 Ders saati	27 Eylül 1985 Ders saati
Eğitime Giriş	3	3
Eğitim Sosyolojisi	3	2
Eğitim Psikolojisi	3	3
Genel Öğretim Programları		3
Eğitim İlke ve Yöntemleri	3	
Ölçme ve Değerlendirme	3	3
Eğitim Teknolojisi	3	
Rehberlik	3	
Özel Öğretim Yöntemleri	3	3
Eğitim Yönetimi	3	
Özel Öğretim Uygulamaları	30 gün	
Seçmeli Ders		2
TOPLAM	27 saat + uygulama	19 saat

Programlara bir bütün olarak bakıldığında, ilk düzenlemenin ikinci düzenlemeden daha kapsamlı ve uygulama boyutunun daha ağır olduğu vurgulanabilir. Bu bağlamda, ikinci düzenlemede, kredi miktarı 27 saatten 18-21 saat arasına çekilmiş, Eğitim Teknolojisi, Rehberlik gibi bazı dersler çıkarılmıştır. Bu uygulama, ilerleyen yıllarda bir değişikliğe uğramadan 1998-99 öğretim yılına kadar sürmüştür (YÖK, 2007).

1997 yılından itibaren uygulamaya konulan öğretmen yetiştirme modeli ise öğretmenlik mesleğini “öğretim teknisyenliği” olarak yeniden düzenlemeyi amaçlamıştır (Üstüner, 2004). Böylece Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK), öğretmen yetiştirmekle görevli olan eğitim fakültelerinin yapısında köklü değişiklikler yaratmayı amaçlayan bir düzenlemeye gitmiştir. Bu düzenleme ile öğretmen yetiştirme programlarının içeriği değiştirilmiştir.

Yeniden yapılandırma içerisinde YÖK ortaöğretim alan öğretmenliği için öğretmenlik sertifika programlarının uygulamadan uzak, içerik ve süre açısından yetersiz olduğunu ileri sürerek tezsiz yüksek lisans programlarını uygulamaya koymuştur.

1998’de, geçmişteki öğretmenlik formasyonu (pedagojik formasyon) derslerinin daha çok eğitim bilimleri alanındaki teorik bilgilerden oluştuğu belirtilerek bu programların “...öğretmene meslekte ihtiyaç duyacağı uygulamaya dönük bilgi, beceri ve bakış açılarını kazandırmakta yetersiz kaldığı” ileri sürülmüştür. Bu nedenle yeni öğretmenlik formasyonu dersleri teorik bilgiler yanında gerçek okul ortamına ve öğretmenlik mesleğine ilişkin bilgi ve becerileri ön plana alarak hazırlanmıştır. Formasyon derslerinin çoğuna uygulama saati konularak öğretmen adaylarına sınıf yönetiminde yeterlik ve etkililik kazandırmak amaçlanmıştır (Ünal, 2011).

Tezsiz yüksek lisans programları, eğitim fakültesi öğrencileri için 3,5+1,5 yıl; fen-edebiyat fakültesi mezunları için 4+1,5 yıl olmak üzere iki şekilde yürütülmüştür. Bu kararı takiben tüm öğretmenlik sertifikası programları kapatılmıştır (YÖK, 1997).

Birinci seçenekte öğrenciler eğitim fakültesinin öğrencisi olarak kayıt hakkı elde etmekte, ancak öğrenimlerinin ilk yedi yarıyılı ilgili alan fakültesinde, son üç yarıyılı da kendi fakültelerinde yürütmektedirler. İkinci seçenekte ise eğitim fakültesi dışındaki fakültelerin lisans programlarından mezun olan öğrencilerin, ortaöğretim alanında öğretmen olarak yetiştirilmeleri amacıyla üç yarıyılık programlar düzenlenmektedir. Tezsiz yüksek lisans programı dersleri ve kredileri Tablo2’de gösterilmiştir.

Tablo2. Ortaöğretim Alan Öğretmenliği Tezsiz Yüksek Lisans Programı Dersleri (1997)

Dersler	T-U-K
I.Dönem	
Öğretmenlik Mesleğine Giriş	3-0-3
Gelişim ve Öğrenme	3-0-3
Öğretimde Planlama Ve Değerlendirme	3-2-4
Özel Öğretim Yöntemleri I	2-2-3
Okul Deneyimi I	1-4-3
Dönem Toplamı	12-8-6
II. Dönem	
Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme	2-2-3
Sınıf Yönetimi	2-2-3
Özel Öğretim Yöntemleri II	2-2-3
Okul Deneyimi II	1-4-3
Seçmeli I	3-0-3
Dönem Toplamı	12-8-6
III. Dönem	
Konu Alanı Ders Kitabı	2-2-3
Rehberlik	3-0-3
Öğretmenlik Uygulaması	2-6-5
Seçmeli II	3-0-3
Dönem Toplamı	10-8-14
Genel Toplam	32-26-45

T: Teorik U: Uygulama K:Kredi

Her iki uygulama da 2007-2008 öğretim yılına kadar devam etmiştir. Bu yıldan sonra Yükseköğretim Kurulunca yapılan bir düzenleme ile ortaöğretim alan öğretmenliğinin süresi beş yıl olarak belirlenmiş ve enstitülerde uygulanan 1,5 yıllık tezsiz yüksek lisans programlarının süresi bir yıla indirilmiştir.

Öğretmen yetiştirmede yapılan son değişiklik, Yükseköğretim Kurulunun 2010 yılında aldığı karar ile gerçekleşmiştir. Buna göre, tezsiz yüksek lisans programı uygulaması kaldırılmış yerine tekrar “Pedagojik Formasyon Programı” getirilmiştir. Kurul aynı zamanda, sertifika programının kredisini daha da azaltarak 26 krediye düşürmüştür. Bu kararla 1982–1997 tarihleri arasındaki uygulamaya geri dönülmüştür.

2008 yılı itibarı ile programdaki meslek bilgisi dersleri ve kredileri Tablo3’te verilmiştir.

Tablo 3. Ortaöğretim Alan Öğretmenliği Tezsiz Yüksek Lisans ve Sertifika Programları

Dersler	Tezsiz yüksek lisans programı (4 + 1)	Sertifika programı
	T-U-K	T-U-K
Eğitim Bilimine Giriş	2 0 2	2 0 2
Gelişim Psikolojisi	2 0 2	2 0 2
Program Geliştirme ve Öğretim	2 0 2	2 0 2
Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi	-	-
Özel Öğretim Yöntemleri I	3 2 4	3 2 4
Okul Deneyimi	1 4 3	-
Bilim Tarihi (Genel Kültür)	-	-
Ölçme ve Değerlendirme	2 0 2	2 0 2
Sınıf Yönetimi	2 0 2	2 0 2
Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme	2 2 3	2 2 3
Öğretmenlik Uygulaması	2 6 5	2 6 5
Özel Öğretim Yöntemleri II	-	-
Seçmeli Ders (Genel Kültür)	2 0 2	-
Rehberlik	2 0 2	2 0 2
Öğrenme Öğretme Kuram ve Yaklaşımları	2 0 2	2 0 2
Alan Eğitiminde Araştırma Projesi	2 2 3	-
TOPLAM	26-16-34	21-10-26

T: Teorik U: Uygulama K:Kredi

Tablo 3'ten de görüldüğü gibi tezsiz yüksek lisans programında, ilk dönem Okul Deneyimi, ikinci dönem ise Öğretmenlik Uygulaması dersi yer almaktaydı. Ancak yapılan son değişiklikle birlikte Okul Deneyimi dersi sertifika programından çıkarılarak yalnızca Öğretmenlik Uygulaması dersine yer verilmiştir.

Ülkemizde öğretmen yetiştirme sistemleri ve uygulanan programların değerlendirilmesi, yapılan çalışmalarla farklı boyutlarda ele alınmıştır. Ders kapsamında yapılan etkinliklerin sınıf öğretmeni adaylarının duyu ve düşünceleri üzerindeki etkisini inceleyen Oğuz (2004), Okul Deneyimi dersinin öğretmen adaylarının; öğretmenlik mesleğine, sınıf öğretmenliğine, ilköğretim okulu birinci basamak öğrencilerine ilişkin duyu ve düşünceleri üzerinde olumlu etkiler bıraktığını ve bu dersin öğretmenlik programlarında bulunmasını gerektiğini; Turgut, Yılmaz ve Firuzan (2008), öğretmen adaylarının, Okul Deneyimi dersinin öğretmenlik mesleğini sevdiğini, eğitimleri için gerekli olduğunu, kendilerine mesleki deneyim ile öğrenci davranışları ve öğretmen tutumları hakkında fikir kazandırdığını düşündüklerini belirtmektedirler. Dersin matematik öğretmen adaylarının öğretim ve öğrenme kavramları hakkındaki bakış açılarına etkisini araştırdıkları çalışmada, Özdemir ve Çanakçı (2005), öğretmen adaylarının Okul Deneyimi dersi öncesi ve sonrası yaptıkları tanımlamaların farklılaşarak adayların geleneksel öğretim anlayışından yavaş yavaş vazgeçtiklerini ve çağdaş öğretim anlayışını benimsediklerini ortaya koymuştur. Okul deneyimi etkinliklerinin etkililiğini araştırdıkları çalışmalarında ise Sevim ve Ayas (2002), öğretmen adaylarının okulun örgütsel yapısını, işleyişini ve öğretmenliği tanımlarının yapılan etkinlikler ile sağlandığını belirtmektedirler.

Görüldüğü gibi yapılan çalışmalarda öğretmen yetiştirmenin, teorik yeterliliğin yanı sıra pratik uygulamayı da içerdiği, Okul Deneyimi uygulamasının öğretmen adayları için önemli ölçüde yararlı olduğu ortaya konmaktadır. Bu çalışmada öğretmenlik mesleğini oluşturan birçok görevi öğretmen adaylarına tanıtmaya amaç güden planlı gözlem ve etkinlikler ele alınarak öğretmen adaylarının Okul Deneyimi dersinde yapılan çalışmalara ilişkin düşüncelerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu derste etkinlikler öğretmen adaylarına başarılı birer öğretmen olmalarını sağlayacak çeşitli beceriler kazandırmaktadır. Gerçekleştirilen etkinlikler: Öğretmenin ve bir öğrencinin okuldaki bir gününü gözlemleme, öğretmenin bir dersi işlerken dersi nasıl düzenlediğini, dersi hangi

aşamalara böldüğünü, öğretim yöntem ve tekniklerini nasıl uyguladığını, derste ne tür etkinliklerden yararlandığını, dersin yönetimi için ve sınıfın kontrolü için öğretmenin neler yaptığını, öğretmenin dersi nasıl bitirdiğini ve öğrenci çalışmalarını nasıl değerlendirdiğini gözlemleme, okulun örgüt yapısını, okul müdürünün görevini nasıl yaptığını ve okulun içinde yer aldığı topluma ilişkilerini inceleme ve okul deneyimi çalışmalarını yansıtıcı portfolyo hazırlama şeklindedir (YÖK, 2007).

YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları ve verilerin analizi ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseni kullanılmıştır. Durum çalışmaları, bir ya da daha fazla olayın, ortamın, programın, sosyal grubun ya da diğer birbirine bağlı sistemlerin derinlemesine incelendiği araştırma yaklaşımlarıdır (McMillan, 2000).

Çalışma Grubu

Araştırmacının çalışma grubunu 2010-2011 eğitim-öğretim yılında Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eğitim Fakültesinin Ortaöğretim Fen-Matematik Alanlar Eğitimi Anabilim Dalı'nda pedagojik formasyon programında öğrenim gören 74 öğretmen adayı oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından hazırlanmış "Okul Deneyimi Dersine Yönelik Görüş Formu" kullanılmıştır. Her öğrenciye "Okul Deneyimi dersi kapsamında 12 hafta boyunca yaptığınız çalışmalara yönelik görüşleriniz nelerdir?" şeklindeki açık uçlu soru sorularak adaylardan görüşlerini belirtmeleri istenmiştir.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2005).

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde araştırmanın amacına uygun olarak belirlenen bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir.

Matematik öğretmeni adaylarından Okul Deneyimi dersi sonunda, yaptıkları çalışmalara yönelik düşüncelerini açıklamaları istenmiştir. Elde edilen görüşler içerik analizi kullanılarak beş ana başlık altında toplanmış ve aşağıda özetlenmiştir.

Okul Deneyimi Dersine İlişkin Görüşler

Öğretmen adaylarının okul yaşamıyla ilk buluşmasıdır

Derse katılan 25 öğretmen adayı Okul Deneyimi dersine ilişkin görüşlerini yukarıdaki şekilde ifade etmişlerdir. Bu görüşe sahip öğretmen adaylarının Okul Deneyimi dersini, bir öğretmen olarak, okul ve öğrencilerle tanışmalarını sağlaması bakımından önemli gördükleri söylenebilir. Bu konudaki bazı görüşler şu şekildedir.

"Okul Deneyimi dersi öğretmen adayının, öğrencilerle, okulla, okul yönetimi ve öğretmenlerle ilk olarak buluşmasını sağlaması açısından çok önemlidir."

"Okul Deneyimi dersi öğretmen adaylarının okulla tanışması olduğu için önemli ve gereklidir."

Öğretmen adaylarına deneyim kazandırır

Derse katılan 24 öğretmen adayı Okul Deneyimi dersine ilişkin görüşlerini yukarıdaki şekilde ifade etmişlerdir. Bu görüşe sahip öğretmen adaylarının, Okul Deneyimi dersinin kendilerine uygulama alanı yarattığını ve yaşayarak öğrenmelerini sağladığını düşündükleri söylenebilir. Bu konudaki bazı görüşler şu şekildedir.

“Öğretmenlik iyi bir alan bilgisinin yanı sıra deneyim gerektiren bir meslektir. Bu ise Okul Deneyimi çalışmalarını ile kazanılır.”

“Bu eğitimin gerçekten bana çok şey kattığını düşünüyorum. Stajın bu kadar etkili bir öğrenme sağlayacağını en başta düşünmesem de yanıldığımı anlamak da güzel. Okul havasını teneffüs etmek insana inanılmaz bir güç veriyor. Umarım o koku bana hep böyle haz verir ve içimdeki bu aşk şevk hiç gitmez.”

“Okul Deneyimi dersi öğretmen adaylarına teoriyi pratiğe dökme şansı vermektedir.”

“Okul Deneyimi çalışmalarını ile bir öğretmen adayı göreve başlamadan önce karşılaşabileceği sorunlarla ilgili deneyim kazanmaktadır.”

Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Görüşler

Zor ve yüce bir meslektir

Derse katılan 13 öğretmen adayı öğretmenlik mesleği hakkındaki görüşlerini yukarıdaki şekilde ifade etmişlerdir. Bu görüşe sahip öğretmen adaylarının öğretmenliğin zor ancak bir o kadar da değerli bir meslek olduğunu düşündükleri söylenebilir. Bu konudaki bazı görüşler şu şekildedir.

“Öğretmenlik uzmanlık gerektiren bir meslek. İnsanlara bilgilerimizi aktarabilmek, öğrenmelerini sağlayabilmek çok güzel...”

“Staja başlamadan önce öğretmenlik mesleğinin zor ve meşakkatli olduğunu bilmiyordum. Mesleğin inceliklerine vakıf oldum.”

“Öğretmenlik yaşayarak yaşatarak öğrenme ve öğretme sanatıdır.”

“Öğretmenlik meslekten de öte bir sanat işi...”

Sadece ders anlatmak değildir

Derse katılan 12 öğretmen adayı öğretmenlik mesleği hakkında, öğretmenliğin konu anlatmak veya soru çözmek anlamına gelmediğini ve öğretmenlerin okulda birçok konuda sorumluluk sahibi olduklarını düşünmektedirler. Bu konudaki bazı görüşler şu şekildedir.

“ Öğretmenlik mesleğinin sadece konu anlatmaktan veya soru çözmekten ibaret olmadığını, öğretmenlerin çeşitli görev ve yetkilerinin de olduğunu öğrendim.”

“ Öğretmenlik sadece öğretmek değil yeri geldiğinde bizim de öğrencilerden bir şeyler öğrenmemizmiş meğer...”

“Öğretmenlik sadece ders anlatmakla bitmeyen bir meslektir.”

Etkinliklere İlişkin Görüşler

Öğretmen-öğrenci iletişimini gözleyebilme fırsatı verir

Derse katılan 20 öğretmen adayı Okul Deneyimi dersi kapsamında yapılan etkinliklere ilişkin görüşlerini yukarıdaki şekilde ifade etmişlerdir. Bu görüşe sahip öğretmen adaylarının Okul Deneyimi dersinin kendilerine öğretmen ve öğrenci arasındaki iletişimin nasıl olduğunu gözleyebilme fırsatı verdiğini düşündükleri söylenebilir. Bu konudaki bazı görüşler şu şekildedir.

“ Öğretmenin öğrencilerle olan diyalogunu gözlemledim.”

“Okul Deneyimi uygulamalarının önemli bir yanı bize öğretmen-öğrenci arasındaki ilişkiyi gözleme olanağı sunmasıdır. Bu durumda öğretmen ve öğrencinin iyi ve kötü yönlerini görebiliyorsunuz.”

Hangi durumlarda nasıl davranılmalı?

Derse katılan 27 öğretmen adayının, Okul Deneyimi dersi kapsamında yapılan etkinlikler ile öğretmenin bir ders boyunca karşılaşabileceği çeşitli durumlar karşısında nasıl davranması gerektiği konusunda bilgi edindiği söylenebilir. Bu konudaki bazı görüşler şu şekildedir.

“Yaptığımız etkinlikler, gözlem ve izlenimlerimiz ileriki meslek hayatımızda birer yol gösterici niteliği taşımaktadır. Neyi, ne zaman ve nasıl yapacağımıza dair bilinçli bir yöntem ve teknik kazandırmaya çalışıldığını düşünüyorum.”

“ Bu uygulama ile bir öğretmenin öğrencilerin soru ve sorunlarına nasıl yaklaştığı konusunda önemli gözlemler yapma fırsatı buldum.”

“Bir öğretmenin nasıl olması ve nelere dikkat etmesi gerektiği konusunda bilgi sahibi oldum.”

“Öğretmenin öğrencilere nasıl bir tutum içinde yaklaştığını, hangi davranışların öğrenciler üzerinde etkili olduğunu, hangi davranışların öğrencileri olumsuz etkilediğini gözlemledim.”

“Gözlemlerim sayesinde kırk beş dakikalık süreyi en verimli şekilde nasıl kullanacağımı, öğrencilerin dikkatlerini derse vermelerini nasıl sağlayacağımı öğrendim.”

Formasyon derslerinin uygulamalarını gözleme imkanı verir

Derse katılan 9 öğretmen adayı Okul Deneyimi dersi kapsamında yapılan etkinlikler hakkındaki görüşlerini yukarıdaki şekilde ifade etmişlerdir. Bu görüşe sahip öğretmen adaylarının, formasyonda aldıkları derslerin gerekli olduğuna ve uygulamada kullanılması gereken bilgiler içerdiğine inandıkları söylenebilir. Bu konudaki bazı görüşler şu şekildedir.

“Özel Öğretim Yöntemleri, Sınıf Yönetimi, Ölçme ve Değerlendirme derslerinin okulda nasıl uygulandığını ve nasıl uygulanması gerektiğini öğrendim.”

“Öğretmenlerin hangi yöntem ve teknikleri kullandığı, sınıfa nasıl hakim olduğu konularında işime çok yarayacak deneyimler edindim.”

“Üniversitede aldığımız formasyon derslerinde öğrendiklerimizin uygulamalarını gözleme imkanımız oldu. Böylece üniversitede anlatılan bilgiler sınıf ortamıyla ibaret kalmadı. Yaşayarak öğrenme fırsatımız oldu.”

“Derslerde bize öğretilenlerin ne kadarının uygulanıp ne kadarının uygulanmadığını ve uygulamanın nasıl yapıldığını gördüm.”

Öğretmen adaylarının sorumluluk bilincini geliştirir

Derse katılan 5 öğretmen adayının Okul Deneyimi dersi kapsamında yapılan etkinlikler ile görev bilinci kazandıklarını düşündükleri söylenebilir. Bu konudaki görüşler şu şekildedir.

“Bu etkinlikler benim planlı, programlı olmamı sağladı.”

“Etkinlikler sırasında farklı bir bakış açısı kazandım ve sorumluluklarımın bilincinde olmam gerektiğini gördüm.”

Staj Yapılan Kurum ve Yöneticilere İlişkin Görüşler

Okulun yapısını tanıma fırsatı verir

Derse katılan 29 öğretmen adayı Okul Deneyimi dersi kapsamında staj yaptığı kurum ve bu kurumun yöneticilerine ilişkin görüşlerini yukarıdaki şekilde ifade etmişlerdir. Bu görüşe sahip öğretmen adaylarının bir okulun sahip olduğu ya da olması gereken özelliklerin neler olduğu ve yöneticilerin öğretmen ve öğrencilerle olan iletişimi konularında bilgi sahibi oldukları söylenebilir. Bu konudaki bazı görüşler şu şekildedir.

“Okul Deneyimi uygulamalarının özellikle okulun işleyişi ve yönetimle ilgili birtakım konular hakkında bize çok şey öğrettiğini söyleyebiliriz.”

“Bir okulu oluşturan yönetim birimlerinin neler olduğu, nasıl sıralandığı ve her birinin görevlerinin ne olduğu hakkında fikir sahibi oldum.”

“Okulun kurallarını, okulda bulunması gereken araç ve gereçlerin ne olması gerektiğini ve bunların nasıl kullanılması gerektiğini öğrendim.”

“Okul yöneticilerini gözlemleyerek onların öğrenci ve öğretmenler ile iletişimlerini görme şansımız oldu.”

“Bir okulun genel olarak nasıl bir fiziki yapısı olması gerektiğini, okulda nelerin (laboratuvar, kütüphane, spor salonu, çok amaçlı salon, derslerle ilgili çeşitli araç gereç) öncelikle bulunması gerektiğini görüp bilgi sahibi olduk.”

“Bu çalışmalar ile sadece sınıf içi deneyimler değil aynı zamanda okul yönetimi, okulun işleyişi ve prosedürler hakkında da oldukça bilgi ve deneyim kazanılmaktadır.”

Okul Deneyimi Uygulamalarında Karşılaşılan Zorluklar

Farkındalık yaratır

Derse katılan 21 öğretmen adayının dersi almadan önceki bazı görüşlerinin dönem sonunda farklılaştığı görülmüştür. Bu adayların, Okul Deneyimi uygulamalarının kendilerinde farkındalık yarattığını düşündükleri söylenebilir. Bu konudaki bazı görüşler şu şekildedir.

“Özgün olarak ders anlatma, sınıf karşısına geçme konularında başarısızdık, ancak bunun deneyimler sonucunda kazanılacağına inanıyorum.”

“Bir sınıfın kontrolünün bu kadar zor olacağını hiç düşünmemiştim. Bütün sınıfa konuyu anlatabilmenin bu kadar sıkıntılı olacağını bilmiyordum.”

“Etkinlikler başlarda çok farklı ve zor gelse de zaman ilerledikçe daha anlaşılır bir hal aldı. Yapılanların nedenini sorguladıkça her şey yerli yerine oturdu.”

“Bu çalışmalar sırasında beni en çok zorlayan öğrencilerle iletişimim oldu. Bunun nedeni ise ilk kez kalabalık bir sınıfta öğretmen unvanıyla yer almamı. Öğrencilerle konuşurken heyecanlı ve tedirgindim. Dönemin sonlarına doğru azalsa da bitmedi.”

Okul Deneyimi dersinde yapılan çalışmalara yönelik yukarıdaki görüşlerin birçoğunun olumlu olduğu görülmektedir. Olumsuz olarak yorumlanabilecek birkaç görüş ise şu şekildedir.

“Etkinliklerin bir kısmı amacını yerine getirirken bir kısmı da amacından uzak kaldı.”

“Genel anlamda verimli bir Okul Deneyimi stajı oldu. Fakat bazı etkinlikler öğretmen adayları için daha işe yarar hale getirilirse alacağımız sonuçlar daha kaliteli olacaktır.”

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmada matematik öğretmen adaylarının Okul Deneyimi dersinde yapılan çalışmalara ilişkin düşüncelerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın sonucunda, öğretmen adaylarının dersin içeriğine ilişkin genel olarak olumlu görüşlere sahip oldukları ancak birkaç etkinliğin geliştirilmesi gerektiği yönünde bazı görüşlerin varlığı tespit edilmiştir.

Matematik öğretmen adaylarına yöneltilen “Okul Deneyimi dersi kapsamında 12 hafta boyunca yaptığınız çalışmalara yönelik görüşleriniz nelerdir?” şeklindeki açık uçlu soruya ilişkin cevaplar genel olarak değerlendirildiğinde, çoğunluğun bu dersin kendilerine önemli ölçüde deneyim kazandırdığı yönünde görüş bildirdiği görülmektedir. Bu adaylar aynı zamanda 12 hafta boyunca öğretmen-öğrenci iletişimini gözleyebilme fırsatı yakaladıklarını da düşünmektedirler. Bazı adaylar yaptıkları etkinlikler sayesinde hangi durumlarda nasıl davranmaları gerektiği konusunda bilgi sahibi olduklarını, bazı adaylar ise formasyonda aldıkları derslerin uygulamalarını gözlemleyebildiklerini ve böylece bu derslerin uygulamada kullanılması gereken önemli bilgiler içerdiğini gördüklerini ifade etmektedirler. Bazı öğretmen adaylarının dersi almadan önceki düşünceleri ile aldıktan sonraki düşünceleri arasında farklılıklar olduğu görülmüştür. Örneğin adayların birkaçı bu dersi aldıktan sonra daha planlı ve programlı çalışmaya başladığını, birkaçı ise sınıfta kontrolü sağlamanın ve her öğrenciyle iletişime geçmenin zorluğunu fark ettiğini belirtmektedir. Bu açıdan araştırmanın bulguları literatürde matematik öğretmen adaylarının Okul Deneyimi dersi kapsamındaki çalışmalar konusunda olumlu görüşe sahip olduğunu gösteren bazı araştırmalarla (Aydın, Selçuk ve Yeşilyurt, 2007; Yapıcı ve Yapıcı, 2004) paralellik göstermektedir.

Nitekim Aydın, Selçuk ve Yeşilyurt (2007) benzer bir çalışmada Okul Deneyimi-II uygulamasının, öğretmen adayları için önemli ölçüde yararlı olduğunu, bu uygulamaların öğretmen adaylarının kendilerini bir öğretmen gibi hissetmelerine ve öğretmenlik mesleğine karşı düşüncelerinin olumlu yönde değişmesine sebep olduğunu belirtmektedirler. Aynı zamanda öğretmen adaylarının bir kısmının öğretmenlik mesleğinin tahmin ettiklerinden daha zor olduğunu fark etmeleri, bununla birlikte, öğretmen adaylarının uygulama çalışmasıyla birlikte deneyim kazandıkları ve hizmet öncesinde eksikliklerini görme fırsatı buldukları da çalışmanın sonuçları arasında yer almaktadır. Yine Yapıcı ve Yapıcı (2004) Okul Deneyimi dersinin yararlı ve işlevsel bir ders olduğunu ancak bu dersin içeriğini oluşturan etkinliklerin yeniden gözden geçirilmesi gerektiğini belirtmektedir.

Bu araştırmanın sonuçlarına bağlı olarak Okul Deneyimi dersi kapsamında yürütülen çalışmaların daha nitelikli bir şekilde gerçekleştirilmesine yönelik bazı öneriler geliştirilmiştir.

- Okul Deneyimi dersinin tekrar pedagojik formasyon programına dahil edilip edilmemesi konusu çeşitli platformlarda tartışmaya açılabilir.
- Sayı ve içerik olarak gözden geçirilmesi ve yeniden düzenlenmesi ile etkinlikler, nitelik ve nicelik olarak iyileştirilebilir.
- Etkinliklerin yeniden düzenlenmesine bağlı olarak okullarda uygulama yönergesi ve etkinlikler güncellenerek bu konuda okul koordinatörleri ve uygulama öğretmenlerine yönelik bilgilendirme toplantıları düzenlenebilir.
- Bu araştırmanın çalışma grubu 74 pedagojik formasyon öğrencisinden oluşmaktadır. Okul Deneyimi ile ilgili çalışmalar daha büyük gruplarda, daha kapsamlı bir şekilde yürütülebilir.
- Benzer araştırmalar Öğretmenlik Uygulaması dersine yönelik olarak da gerçekleştirilebilir.

Not: Bu çalışma 26-28 Nisan 2012 tarihlerinde Antalya’da 46 Ülkenin katılımıyla düzenlenmiş olan “3rd International Conference on New Trends in Education and Their Implications”da sözlü bildiri olarak sunulmuş olup, “Journal of Research in Education and Teaching” Bilim Kurulu tarafından yayınlanmak üzere seçilmiştir.

KAYNAKÇA

Akyüz, Y. (2003). Eğitim tarihimizde günümüze kadar öğretmen yetiştirilmesi ve sağlanması ilkeleri, uygulamaları. *Eğitimde Yansımalar: VII Çağdaş Eğitim Sistemlerinde Öğretmen Yetiştirme Ulusal Sempozyumu* (ss.48-66). Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi.

Aydın, S., Selçuk, A. ve Yeşilyurt, M. (2007). Öğretmen adaylarının ‘okul deneyimi II’ dersine ilişkin görüşleri (Yüzüncü Yıl Üniversitesi örneği). *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(2). 75-90.

Kartal, M. (2011). Türkiye’nin alan öğretmeni yetiştirme deneyimleri ve sürdürülebilir yeni model yaklaşımları. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29, 50-57.

McMillan, J. H. (2000). *Educational research: Fundamentals for the consumer* (3rd edition). New York: Longman.

Oğuz, A. (2004). Okul deneyimi I dersinin öğretmen adayları üzerindeki etkileri. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11, 141-163.

Özdemir, A. Ş. ve Çanakçı, O. (2005). Okul deneyimi I dersinin öğretmen adaylarının öğretim-öğrenme kavramlarına ve öğretmen-öğrenci rollerine bakış açıları üzerindeki etkileri. *İlköğretim Online*, 4(1), 73-80. 20.01.2012 tarihinde <http://ilkogretim-online.org.tr/vol4say1/v04s01m7.pdf> adresinden alınmıştır.

Sevim, S. ve Ayas, A. (2002). Okul deneyimi-I etkinliklerinin yeniden düzenlenmesi ve etkililiği. *V. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi Bildiriler Kitabı* (ss. 304-)

Turgut M., Yılmaz, S. ve Firüzan A. R. (2008). Okul deneyimi uygulama sürecinin değerlendirilmesi üzerine bir araştırma. *Üniversite ve Toplum*, 8(2).

Ünal, L.I.(2011). Öğretmenliğe ve öğretmen yetiştirmeye ilişkin ekonomi politik bir çözümleme. Bulunduğu eser: Kilimci, S.A. (Ed) *Türkiye’de öğretmen yetiştirme* (ss. 4-23). Ankara: Pegem Akademi.

Üstüner, M. (2004). Geçmişten günümüze türk eğitim sisteminde öğretmen yetiştirme ve günümüz sorunları. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(7).

Yapıcı, Ş. ve Yapıcı, M. (2004). Öğretmen adaylarının okul deneyimi I dersine ilişkin görüşleri. *İlköğretim Online*, 3(2), 54-59. 20.01.2012 tarihinde <http://ilkogretim-online.org.tr/vol3say2/v03s02m6.pdf> adresinden alınmıştır.

Yıldırım A. ve Şimşek H. (2005). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (5. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

YÖK, (2007). *Öğretmen yetiştirme ve eğitim fakülteleri (1982-2007)*. Ankara: Yükseköğretim Kurulu Yayınları.